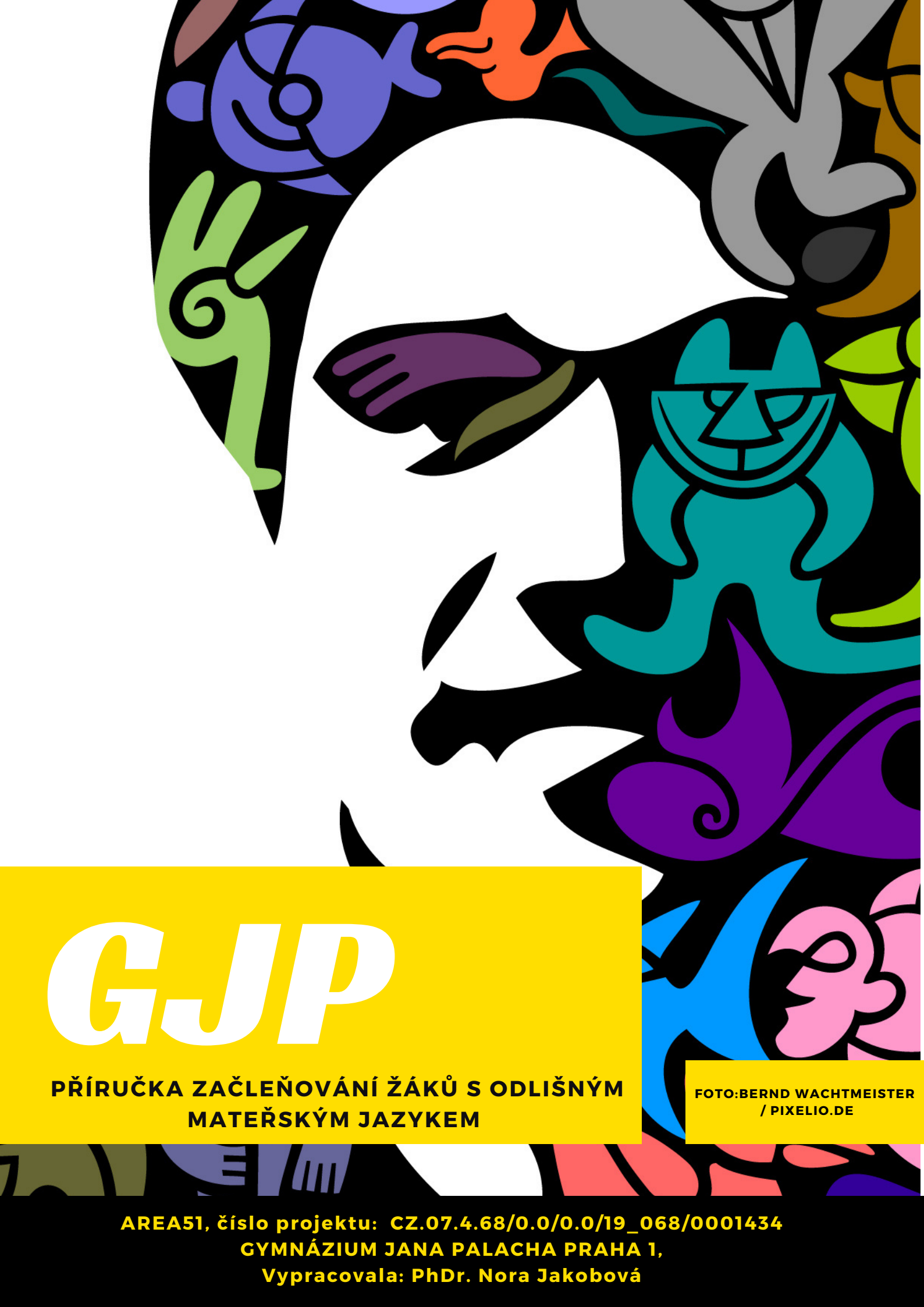

GJP

**PŘÍRUČKA ZAČLEŇOVÁNÍ ŽÁKŮ S ODLIŠNÝM
MATEŘSKÝM JAZYKEM**

FOTO:BERND WACHTMEISTER
/ PIXELIO.DE

**AREA51, číslo projektu: CZ.07.4.68/0.0/0.0/19_068/0001434
GYMNÁZIUM JANA PALACHA PRAHA 1,
Vypracovala: PhDr. Nora Jakobová**

PŘÍRUČKA ZAČLEŇOVÁNÍ ŽÁKŮ S ODLIŠNÝM MATEŘSKÝM JAZYKEM (OMJ) NA GYMNÁZIU JANA PALACHA PRAHA 1, S.R.O. (GJP)

PHDR. NORA JAKOBOVÁ

PŘÍRUČKA VZNIKLA V RÁMCI PROJEKTU AREA 51, CZ.07.4.68/0.0/0.0/19_068/0001434

„Chceme-li někomu pomoci, musíme mu nejprve porozumět. Nemusím – a ani nemohu – rozumět řeči všech „malých vandrovníků“, které k nám osud zavál, musím se však snažit pochopit jejich duši, jejich způsob myšlení, chování, jejich reakce. Musím se snažit o „vědoucí“ pomoc.“ PaedDr. Naděžda Gjurová (citováno z publikace Doleží, L.: Začínáme učit češtinu pro děti – cizince. AUČČJ, Praha 2013)

OBSAH

Proč příručka vznikla a co nabízí?	2
Kdo je žák s OMJ?	3
Co mohou žáci s OMJ prožívat ve škole?	4
Co žák s OMJ potřebuje?	6
Faktory ovlivňující úspěšnost začlenění žáka s OMJ	8
Inkluze studenta s OMJ krok za krokem	9
Tipy a nápady pro pedagogy pro práci se studenty s OMJ	15
Distanční výuka žáků s OMJ	19
Odkazy na instituce	22
Informační zdroje	27
Metodické materiály	29
Materiály pro výuku studentů s OMJ na SŠ	30
Tematické časopisy	31
Weby cizineckých komunit	32
Na závěr	34
Místo pro vlastní poznámky, inspirace a úvahy	35
Doporučená a použitá literatura	37

PROČ PŘÍRUČKA VZNIKLA A CO NABÍZÍ?

Tato příručka vznikla z potřeby učitelů naší školy mít přehlednou podporu a vodítko pro práci s žáky s odlišným mateřským jazykem (OMJ). Za léta své existence má GJP s žáky s OMJ velké zkušenosti, do školy jich každým rokem dochází nemalé procento. Přesto (nebo právě proto) je potřebné rady, nápady a tipy sepsat a systematizovat. Stejně tak může být příručka chápána jako inspirace pro čtenáře z jiných škol. Kromě praxe školy čerpá také do jisté míry z dotazníků, které učitelé GJP na téma vzdělávání žáků s OMJ vypracovali na jaře 2020.

Příručka přehledným způsobem seznamuje s tím, co žáci s OMJ prožívají, co potřebují a jaké jsou faktory jejich začlenění. Následně ukazuje základní kroky a postupy k práci s touto cílovou skupinou. Z hlediska aktuální epidemiologické situace také zařazujeme kapitolu o distanční výuce žáků s OMJ. V závěru nechybí seznam organizací, kam je možné se obrátit v případě potřeby konzultace, ale také pro inspiraci nebo pomoc. Obsahuje také seznam použité a doporučené literatury, stejně jako odkaz na online zdroje, které jsou pro práci se žáky s OMJ užitečné. Vzhledem k tomu, že se nejedná o odbornou publikaci, materiály nejsou citovány v průběhu textu, aby to nebylo pro čtenáře rušivé. Příručka vychází ze seznamu literatury uvedeného v závěru, ze zkušeností z praxe GJP, stejně jako z autorských nápadů (např. veškeré aktivity jsou původní).

Celou příručkou se prolínají cvičení a aktivity vedoucí k zamyšlení, uvědomění a hlavně propojení poznatků s praxí, vlastním životem a hodnotami. Fotografie, které příručku doplňují, jsou pořízeny na akcích školy nebo se jedná o výtvary našich studentů.

Děkuji touto cestou všem pedagogům z GJP za spolupráci na příručce, stejně jako našim studentům, kteří jsou pro nás stěžejní inspirací. Díky patří dvojazyčné asistentce a asistentkám pedagoga, které mi s příručkou pomáhaly. Přeji Vám příjemné a hlavně inspirativní čtení.

KDO JE ŽÁK S OMJ?

Nejprve si ujasníme, kdo všechno spadá do kategorie žáků či studentů s OMJ. Je to důležité zejména proto, že z vymezení této skupiny žáků plynou i jejich specifické charakteristiky a potřeby.

Dříve byl velmi rozšířený, v legislativě stále zakotvený, pojem „žák cizince“. Dnes je toto označení nahrazeno pojmem výstižnějším, a to „**žák s odlišným mateřským jazykem (OMJ)**“. K ustálení tohoto označení došlo z několika důvodů. Jednak lépe vystihuje hlavní charakteristiku, kterou mají žáci z této skupiny všichni společnou, a tou je odlišnost mateřského jazyka od českého jazyka. Zároveň tímto termínem akcentuje podstatný rys žáka, ze kterého přímo plyne **potřeba podpůrných opatření** (např. specifické metody, čas navíc, přítomnost dvojjazyčného asistenta, podpora konzultacemi aj.) **či pedagogických intervencí**. Vyučovací akademický jazyk těchto žáků je totiž logicky také odlišný od mateřského.

Označení žák s OMJ je v odborné literatuře považováno za vhodnější z toho důvodu, že umožňuje pokrýt i další skupiny žáků než pouze žáky cizince, tedy děti, které přicházejí ze zahraničí, většinou bez znalosti nebo s nedostatečnou znalostí českého jazyka.

Mezi žáky s odlišným mateřským jazykem tak tedy patří tyto skupiny dětí:

- **děti cizinců**, které vyrostly v ČR, ale doma se hovoří jiným jazykem než českým,
- **děti z bilingvních rodin**, kde dominuje jiný než český jazyk,
- **děti s dvojitým občanstvím**,
- **děti z rodin migrantů s českým občanstvím**,
- **děti krajanů**, kteří se vrací ze zahraničí do Česka (a děti tam studovaly v jiném jazyce než českém)

Aktivita I: Vzpomeňte si na nějakého Vašeho žáka s OMJ, prvního, který Vám přijde na mysl. Zapište si níže, čím Vás daný žák inspiroval, co jste se díky němu naučili, co jste si uvědomili.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

CO MOHOU ŽÁCI S OMJ PROŽÍVAT VE ŠKOLE?

Aktivita 2: Nyní si představte sebe sama v situaci, kdy se účastníte nějaké odborné přednášky v angličtině (či jiném cizím jazyce) se složitou terminologií. Snažíte se rozumět tomu, co přednášející i účastníci říkají, děláte si poznámky, jste ve střehu, kdybyste měli odpovědět, protože terminologii dobře neovládáte a ještě o tématu tolik nevíte. Ve třídě jste poprvé, nechcete se ani ostatních, kteří jsou kolem Vás, ptát či se s nimi radit. Co prožíváte? Jak se cítíte?

.....

.....

.....

.....

Některé z těchto emocí mohou prožívat také studenti s OMJ. Níže si můžete své prožívání porovnat a snáze se do situace žáka s OMJ vžít.

Jak jsme uvedli v úvodním citátu, pro snazší práci se studenty s OMJ je stěžejní tuto skupinu lépe pochopit. Níže se proto podíváme na hlavní emoce a stavy, které mohou žáci s OMJ prožívat. Tyto emoce se mohou různě střídat a prolínat. Mohou se týkat začátků studia na nové škole, ale také se objevit v různé míře v průběhu studia. Každý z nás je jinak citlivý, kvůli tomu mohou mít emoce různou intenzitu a délku trvání.

Mix protichůdných emocí	Student s OMJ se těší do nové školy a má kladná očekávání. Zároveň jej provázejí obavy, jak to zvládne, nejistota, zda uspěje.
Psychická zátěž, stres a tlak	Student s OMJ pocítuje stres plynoucí ze změny země nebo školy. Také tlak, aby uspěl. Následně může být pod tlakem nároků a studijních povinností.
Kulturní šok	Zejména, pokud student s OMJ poprvé vstupuje do české školy, může zažívat kulturní šok – psychický a sociální otřes při setkání s novou kulturou, v tomto případě v rámci školy.
Pocit vykořenění	Student se může cítit vykořeněný, je odtržený od své původní kultury, známého prostředí. Často ještě nezakořeněný do kultury naší.
Bezmoc	Pokud ještě necítí student bezpečí, může se ostýchat říct si o pomoc. Cítí se tak bezmocný a bezradný.
Únava nebo vyčerpání, přetížení	Únava a přetížení plyne z toho, že se žák s OMJ celý den pohybuje v prostředí,

	kterému špatně rozumí, snaží se pochopit probíranou látku, které je často těžké porozumět i v rodném jazyce.
Osamělost, pocit izolovanosti	Často se může cítit osamoceně či izolovaně, odpojen od své minority i majority.
Stesk a smutek	Zejména pokud je student s OMJ v ČR krátkou dobu, může pociťovat stesk po zemi původu. Také mu mohou chybět příbuzní, kteří v zemi původu zůstali.
Pocit neúspěchu, selhání	Pro žáky s OMJ je obtížnější zažít ve škole úspěch, setkávají se často s tím, že selhávají.
Snížená sebedůvěra, zranitelnost	V důsledku výše zmíněných emocí může dojít ke snížení sebedůvěry daného studenta a pocitu větší zranitelnosti.
Vzdor či odmítání	V některých případech může student odmítat začlenit se, více se identifikuje se svou původní kulturou, má mezi svými krajany pevnou sociální síť. Někdy i v důsledku toho může odmítat naučit se lépe náš jazyk.

CO ŽÁK S OMJ POTŘEBUJE?

Z výše uvedených emocí také vyplývají potřeby žáků s OMJ, které jim můžeme do určité míry ve škole pomoci naplnit. Některé potřeby jsou univerzální pro každého studenta, jiné se více vážou na specifickou situaci žáka s OMJ.

- Cítit se **vítaný, v bezpečí** – v dané zemi i ve škole
- Být schopen **vyjádřit své potřeby** v bezpečném prostředí
- **Orientovat se ve škole** a v jejích pravidlech
- Navazovat **vztahy a kontakty** s ostatními, mít společné zážitky s ostatními
- Mít **zážitek přijetí** v kolektivu vrstevníků
- **Mít se na koho obrátit** pro podporu a pomoc
- Naučit se **samostatně fungovat a vyřizovat si své záležitosti, znát pravidla chování**
- Ovládnout **mluvenou i psanou češtinu**
- Rozvíjet **akademický jazyk**
- Rozumět **české kultuře**
- Rozvíjet i **mateřský jazyk**
- Zažívat **pocit úspěchu** (plnit přiměřené úkoly, rozvíjet se, budovat si sebedůvěru)
- Integrovat **původní a nový svět**

Aktivita 3: Z výše uvedeného přehledu vyberte ty potřeby, které můžete žákům s OMJ pomoci naplnit. Buď vy samotní nebo ostatní kolegové či žáci. Pokud je to možné, poznamenejte si také, jakým způsobem to (u)děláte. Čím konkrétněji, tím lépe (např. různé mimoškolní aktivity, třídnické aktivity apod.). Pokud máte tu možnost, na této aktivitě pracujte s kolegou či kolegy. Víc hlav, více ví. Pokud nevíte, daný řádek vynechejte a můžete se k tabulce vrátit po dočtení příručky s nově nabytými znalostmi.

Potřeba	Jak ji pomůžeme ve škole naplnit
Cítit se vítaný, v bezpečí – v dané zemi i ve škole	
Být schopen vyjádřit své potřeby v bezpečném prostředí	
Orientovat se ve škole a v jejích pravidlech	
Navazovat vztahy a kontakty s ostatními, mít společné zážitky s ostatními	
Mít zážitek přijetí v kolektivu vrstevníků	
Mít na koho se obrátit (a vědět, že to mohu učinit kdykoliv)	
Naučit se samostatně fungovat a vyřizovat si své záležitosti, znát pravidla chování	

Ovládnout mluvenou i psanou češtinu	
Rozvíjet akademický jazyk (kontinuálně a v kontextu)	
Rozumět české kultuře	
Rozvíjet i mateřský jazyk	
Zažívat pocit úspěchu (plnit přiměřené úkoly, rozvíjet se)	
Integrovat původní a nový svět	

Další nápady a postřehy:

.....

.....

.....

.....

FAKTORY OVLIVŇUJÍCÍ ÚSPĚŠNOST ZAČLENĚNÍ ŽÁKA S OMJ

Na straně žáka a jeho rodiny existují podstatné faktory, které ovlivňují úspěšnost začlenění žáka s OMJ. Je potřeba je brát v potaz, pomohou nám situaci žáka porozumět v širším měřítku. Pochopíme také více, jaké množství času žák s OMJ na adaptaci potřebuje. Navíc některé z těchto faktorů můžeme ve škole ovlivnit a zvýšit tak šanci na začlenění studenta s OMJ. O jiných faktorech, které snadno neovlivníme, je třeba vědět, počítat s nimi a rozumět jim.

- **Délka pobytu** žáka v novém jazykovém prostředí
- **Mateřský jazyk** (např. zda je slovanský nebo ne)
- **Stupeň zvládnutí českého jazyka** (neznalost češtiny je uváděna ve výzkumech jako zásadní problém před nástupem na SŠ)
- **Motivace žáka k učení**, pravidelnost a kvalita přípravy do školy
- **Vztah rodiny ke vzdělávání**
- **Propojenost rodiny s majoritou**
- **Sociokulturní odlišnosti, zejména pak hrají roli následující aspekty kultury:**
 - rozpětí moci: velké x malé;
 - individualismus x kolektivismus;
 - maskulinita x femininita;
 - vyhýbání se nejistotě: vysoká míra x nízká míra;
 - rozdíly v neverbální komunikaci v rámci dané kultury (např. odlišná mimika, gesta apod.)
- **Odlišnost školského systému**, kde byl dosud žák vzděláván a z toho plynoucí stupeň porozumění systému školy
- **Kvalita komunikace žáka a jeho rodiny se školou**

INKLUZE STUDENTA S OMJ KROK ZA KROKEM

Když nyní více rozumíme emocím, potřebám a kontextu studentů s OMJ, můžeme se postupně zamyslet nad plánem inkluze krok po kroku. Jednotlivé kroky na sebe postupně navazují a prolínají se. Některé z nich jsou důležité z počátku, jiné po celou dobu studia.

- I) V úvodu je potřeba získat co nejvíce relevantních **informací o studentovi s OMJ**, abychom si udělali komplexní přehled. Níže uvádíme pomocné schéma, které může vyplnit třídní učitel, dvojjazyčný asistent, školní psycholog či koordinátor inkluze v úvodních dnech ve škole. Popřípadě je možné se ke schématu vracet a doplňovat další informace.

Jméno, datum a místo narození, bydliště	
Země původu, zvyky	
Jazyková vybavenost (podrobněji níže)	
Koníčky, záliby, dosažené úspěchy	
Školní historie (absolvované vzdělání, oblíbené předměty, obtížné předměty)	
Vrstevnické vztahy	
Sociální situace – kde nyní žije, s jakými členy rodiny, jací členové rodiny zůstali v zemi původu	
Možnosti podpory mimo školu (doučování, sociální a právní poradenství, psychická podpora apod.)	

Plány do budoucna z pohledu žáka	
Plány do budoucna z pohledu rodičů	

- 2) Dále je stěžejní mít **přehled o jazykové úrovni českého jazyka** žáka s OMJ , a to nejen komunikační, ale také akademické. Hodnotíme pak následující aspekty jazyka:

Mluvení	
Poslech	
Psaní	
Čtení	
Slovní zásoba	
Gramatika	
Sociální kompetence	

Je k tomu možné využít vlastní test nebo některý z níže uvedených jazykových testů:

<https://www.inkluzivniskola.cz/jak-zjistit-uroven-cestiny-diagnostika>

<https://www.inkluzivniskola.cz/cestina-jazyk-komunikace/jazykova-diagnostika>

Pokud při přijímacích zkouškách student nekoná jednotnou část z českého jazyka, lze využít například tento test úrovně českého jazyka:

<https://clanky.rvp.cz/clanek/c/Z/22169/overeni-znalosti-cestiny-pri-prijimacim-rizeni-na-ss.html/>

- 3) Důležité je rozlišit mezi **zvládnutím jazyka jako takového a jeho akademickou úrovní**. Jazyk jako takový lze dle výzkumů zvládnout i do dvou let učení, ale osvojení si akademické úrovně spolu se vzdělávacími obsahy trvá několik let. S ohledem na tento fakt **upravíme očekávání**, která od studenta s OMJ máme. Problémem také může být, že žáci znalost jazyka mají, ale stydí se ji prezentovat, protože mají pocit, že není dokonalá. Na to je potřeba myslet a žáky podporovat, aby tento blok překonali.

- 4) Příjímací zkoušky z českého jazyka žáci s OMJ nemají prominutou, pokud se již vzdělávali (i když jen pár měsíců) na české ZŠ. Je však možné uzpůsobit podmínky u **přijímacích zkoušek**, popřípadě zjistit doplňující informace od ředitele ZŠ, být v kontaktu s PPP či SPC pokud je potřeba. Mezi uzpůsobené podmínky u přijímaček patří např. upravený čas, překladový slovník k dispozici, popř. podporující osoba (vše podle doporučení školského poradenského zařízení).

Více informací najdeme zde:

<https://www.inkluzivniskola.cz/prijimacky-pro-zomj>

<https://www.inkluzivniskola.cz/sites/default/files/uploaded/nl-prijimani-na-ss-meta.pdf>

- 5) Užitečné pro jednotnost a dobrou koordinaci podpory žáka s OMJ je **stanovit koordinátora inkluze** (dvojazyčného asistenta, třídního učitele, školního psychologa, asistenta pedagoga). Koordinátor pak může komunikovat se všemi aktéry vzdělávání (rodiči, žákem, učiteli, doučovateli apod.), pomáhá plánovat cíle a následně eviduje pokroky a posuny.
- 6) Je vhodné hned z počátku zapojit **třídního učitele**, který je v kontaktu s žákem s OMJ nejčastěji. A to buď ve zmiňované roli koordinátora inkluze, nebo samostatně.
- 7) Také se osvědčilo stanovit ve třídě **patrona** – spolužáka, který mu pomůže se adaptovat, zejména pokud přistupuje v průběhu roku. Podpora formou tzv. „buddy programů“ je považovaná za velmi efektivní, protože žák s OMJ se vrstevníka často dokáže zeptat na více věcí, nestydí se tolik, jako se ptát učitele. „Buddy“ pomáhá žákovi s OMJ se orientovat ve škole, mimo ní, ale také v probíraném učivu. Žák s OMJ si díky tomu více věří, snáz nachází přátelství a rychleji se do života školy začlení. „Buddy“ může být ze stejné třídy, ale osvědčily se i modely, kde je z jiné třídy.

Pro online buddy podporu formou doučování je možné využít: <https://www.talentify.me/cs-cz>

- 8) Vhodně zvolíme ve spolupráci s žákem samotným **místo ve třídě** – vedle komunikativního studenta, který je ochotný pomoci. Zejména v případě, kdy student s OMJ do třídy přistupuje v průběhu studia, je možné místo vybírat dle zkušeností s konkrétní třídou.
- 9) Důležité je předat informace **vyučujícím** v rozsahu, se kterým žák a jeho rodiče souhlasí. Informace by měly sloužit pro snazší pochopení a pomoc učitelům.
- 10) Stejně tak je vhodné obeznámit všechny **studenty** ve třídě o tom, že žák s OMJ nastoupí do třídy. Informace o dané kultuře a zemi lze představit v rámci nějaké neformální akce (např. multikulturní trh – seznámení s jídlem, hudbou, zvyky dané kultury apod.).
- 11) Osvědčilo se podporovat **zapojení žáka s OMJ do kolektivu třídy** (např. mluvit o multikulturních tématech, rozvíjet empatii, kooperaci při práci ve dvojicích, skupinách

- aj.) a života celé **školy** v rámci celoškolských akcí (dny otevřených dveří, Schola Pragensis, škola v přírodě, multikulturní trh apod.). Se zapojením do kolektivu třídy velmi pomůže účast žáka s OMJ na **adaptačním programu**.
- 12) Pokud je potřeba, můžeme zapojit **asistenta pedagoga** či **dvojjazyčného asistenta**, který nabídne pomoc při inkluzi, doučování, kontaktu s rodinou, zprostředkování slovní zásoby apod.
- 13) **Užitečné je první týden až dva ve třídě pozorovat**, jak žák funguje, následně nastavit, jaká je potřeba míra a frekvence podpory.
- 14) Je vhodné dát studentovi s OMJ tzv. **tiché období** - čas se zorientovat ve škole, zvyknout si. Reflexi a vyhodnocení adaptačního období využíváme jako podklad pro nastavení dalšího cíle vzdělávání, který pak můžeme převést v plán pedagogické podpory či individuální vzdělávací plán (viz níže).
- 15) Užitečný prostředek k úspěšnému fungování a začlenění žáka s OMJ do školy je **plán pedagogické podpory (PLPP)** nebo individuální vzdělávací plán (IVP). Umožňuje individuální plánování cílů, konkrétních výstupů, způsobů hodnocení a sledování pokroku žáka. Z počátku je dobré plánovat na kratší období měsíce až dvou, poté je vhodné lépe nastavit další podpůrná opatření, např. pedagogické intervence, čas navíc aj. Při naplňování plánu je vhodná spolupráce všech učitelů či v případě potřeby také poradenského zařízení.

Konkrétní informace k IVP, PLPP zde:

<https://www.inkluzivniskola.cz/plany-podpory>

<https://www.inkluzivniskola.cz/plpp-ivp-ss>

<https://www.meta-ops.cz/faq>

- 16) Vždy je nutné s žákem s OMJ probrat a společně naplánovat, jak bude zajištěna **výuka českého jazyka navíc**. Lze nabídnout hodiny českého jazyka s učitelem v konzultačních hodinách, skupinové doučování formou vzdělávacího klubu v rámci školy nebo odkázat na jiné instituce, které jazykové kurzy pořádají. Forma, rozsah a frekvence vždy záleží na domluvě s daným žákem.

Inspirace k výuce zde:

<https://www.inkluzivniskola.cz/organizace-vyuky-cdj>

<https://www.inkluzivniskola.cz/cestina-jako-druhy-jazyk>

Průručka Organizujeme výuku češtiny jako druhého jazyka:

<https://www.meta-ops.cz/metodicke-a-vyukove-materialy#organizujemevyuku>

Asociace učitelů češtiny jako druhého jazyka:

<http://www.auccj.cz/pro-ucitele/metodicke-materialy.html>

Organizace, které poskytují kurzy českého jazyka:

CIC – Centrum pro integraci cizinců – www.cicpraha.org

META – www.meta-ops.cz

InBáze – www.inbaze.cz

Nová škola (kurzy pouze pro děti) – www.novaskolaops.cz

<https://icpraha.com/kurzy-ceskeho-jazyka/>

<http://www.sjs.cz/czech-for-foreigners/kurzy-pro-stredoskolaky-s-omj.html>

Čeština kurzy online:

<https://www.heuropa.eu/cestina.html?fbclid=IwAR3gSyAMx0j8rldi9fSqjW2WRMB0o92D-q4ziW8FHxwTa6oBZv2SzgxHMJ8>

17) **Spolupráce s rodinou** je považována za stěžejní. Je dobré osvětlit rodinné pravidla a způsoby komunikace, způsob zpětné vazby ze školy, popřípadě je možné pozvat rodiče do výuky. Následně kontakt s rodinou udržujeme. Propojujeme tak domácí a školní prostředí, a tím zvyšujeme vzájemné porozumění.

18) V průběhu školního roku je důležité zapojovat žáka s OMJ do **třídnických hodin**. Také dbáme na zapojení **do všech akcí školy a třídy** (školy v přírodě, sportovní a kulturní akce)

19) Zaměřovat se **v průběhu let na konkrétní potřeby**, např.:

- 1. ročník – učební styly, studijní předpoklady
- 2. ročník – kariérové poradenství (volba seminářů)
- 3. ročník – příprava na maturitní zkoušku, kariérové poradenství
- 4. ročník – příprava na maturitní zkoušku, příprava na přijímací zkoušky na VŠ

20) Pokud je potřeba, zajistit uzpůsobené podmínky **u maturity. K maturitní zkoušce materiály zde:** <https://www.inkluzivniskola.cz/materialy-pro-pripravu-k-maturite>

Aktivita 4 – Níže si sepište, co z výše uvedených nápadů ve škole použijete nebo zavedete, na jaké odkazy se podíváte:

.....

.....

.....

.....

.....

.....

TIPY A NÁPADY PRO PEDAGOGY PRO PRÁCI SE STUDENTY S OMJ

V návaznosti na plán inkluze, který obsahuje základní body, uvádíme níže pár praktických tipů a nápadů pro práci se studenty s OMJ. Některé věci již určitě děláte, proto je dobré si je připomenout. Jiné pro Vás mohou být nové, berte je tedy jako podněty a inspiraci, která může pomoci při Vaší práci. U tipů uvádíme také odkazy na různé webové stránky, kde je možné dohledat si více informací a praktických postupů.

1. Pokud začínáte učit žáka s OMJ, je důležité si **uvědomit své případné pozitivní a negativní stereotypy** k jeho etniku (např. „Vietnamci jsou pracovití.“). Nezakážeme si daný názor zastávat, ale budeme více schopni si uvědomit, kdy ovlivňuje naše myšlení, rozhodování, postoje, emoce, očekávání od daného žáka apod. Níže si to můžete vyzkoušet.

Aktivita 5 - Představte si některého ze žáků s OMJ, kterého učíte. Jaké jsou Vaše předpoklady o jeho vlastnostech na základě daného etnika?

.....

.....

.....

.....

2. Je dobré **také s předsudky a stereotypním uvažováním pracovat ve třídě**. Nechat žáky vyjádřit názor, předsudky nepodporovat, naopak hledat protipříklady a umožňovat kritické myšlení a ověřování stereotypů samotnými žáky. K práci s těmito tématy je vhodná příručka, která obsahuje aktivity pro studenty:
Kolář, J., Schubert, L., Randa, J.: Among others: Rozvoj interkulturní kompetence ve vzdělávání. DZS: Praha, 2020.
Malířová, E., Fruhbauerová, P., Hrubanová, K.: Lidé v pohybu. Junák: Praha, 2016.
Tollarová, B., Hradečná, M., Špírková, A. a kol.: Jsme lidé jedné země. Portál: Praha, 2013.
3. **Důležité je brát v potaz to, že žáci s OMJ se učí češtinu jinak než rodilí mluvčí, je to pro ně cizí jazyk**. Představme si, když se sami učíme cizí jazyk – jde to pomalu a postupně, každé slovo je nové. Jak jsme výše psali, žákům s OMJ pomáhá výuka češtiny jako druhého jazyka. Kromě toho je důležité zapojit žáka s OMJ **do výuky, i když úroveň češtiny ještě není ideální**. Doporučuje se dvakrát až třikrát za hodinu žáka s OMJ cíleně aktivizovat.
Je třeba se zaměřit na práci se slovní zásobou, na komunikaci v hodině a samostatnou práci rozvíjející žákovy dovednosti v daném tématu. Sledujeme, zda žák s OMJ rozumí výuce a instrukcím, směrem k žákovi s OMJ jsme struční a přesní. Propojujeme mluvené a psané aktivity. **Využíváme vizualizaci, práci s pracovními listy a skupinovou práci.**

Zpracované materiály pro žáky s OMJ do jednotlivých předmětů a principy práce při zapojování žáků s OMJ do výuky jsou k dispozici ke stažení.
Principy: <https://www.inkluzivniskola.cz/zapojeni-do-vyuky>
<https://www.inkluzivniskola.cz/propojeni-vyuky-obsahu-jazyka>

Materiály: <https://www.inkluzivniskola.cz/materialy-tipy-do-vyuky>

K vizualizaci: <https://www.inkluzivniskola.cz/graficka-vizualizace-obsahu>

K pracovním listům: <https://www.inkluzivniskola.cz/tvorba-pracovnich-listu>

Je možné se inspirovat také na seminářích:

<https://www.inkluzivniskola.cz/aktualni-otevrene-seminare>

<https://www.meta-ops.cz/seminare-na-objednavku>

Metodická podpora:

<https://www.meta-ops.cz/poradenstvi-metodicka-podpora-vyukove-materialy>

<http://p-p-i.cz/cestina-I-vyukovy-material-pro-nove-prichozi-nactilete-cizince/>

4. V každém předmětu je také dobré, když učitel pomáhá žákovi vytvářet **vlastní odborný slovník**. Nezaměřujeme se tedy v našem předmětu jen na odbornou terminologii (jako u ostatních žáků), ale také na slova a fráze, která by pro daného studenta mohla být nová.

Inspirace ke slovníčkům tohoto typu:

<https://www.inkluzivniskola.cz/vedeni-slovnicku-ve-vyuce>

Slovníčky k některým předmětům v ukrajinštině, ruštině, vietnamštině a angličtině zde:

<https://www.inkluzivniskola.cz/prekladove-slovnicky>

Ke snížení rizika neúspěchu v naukových předmětech kvůli nedostatečné znalosti českého jazyka lze nabídnout **konzultace navíc** s učitelem, asistentem pedagoga nebo s dvojjazýčným asistentem. **Určitě je potřeba trpělivost, empatie** a čas navíc, ale z dlouhodobého hlediska se investovaná energie vyplatí. Žák s OMJ postupně bude potřebovat individuální podporu méně a méně.

5. **Zadávání domácích úkolů** může být také přizpůsobené úrovni jazyka a z toho plynoucí schopnosti pochopit zadání (tzv. diferenciacce). Zadání může být rovnocenné (stejně pro všechny žáky), zjednodušené (žák s OMJ má upravené zadání úměrně svým jazykovým možnostem), fundamentální (žák s OMJ zpracovává úkol na úrovni prostého základu), odlišné (žák s OMJ plní úkol odlišného zadání, avšak v rámci tématu). Vždy závisí na individuální úrovni studenta v daném předmětu.
6. **Pokroky žáka pravidelně hodnotíme** a kontrolujeme formou portfolia či formativní zpětné vazby. **Hodnotíme vždy individuální pokrok. Stavíme na tom, co již žák umí** – díky tomu, že budeme vycházet z předchozích znalostí a dovedností, bude se žák snáze učit, bude mít na co navazovat. Vhodné je využít znalosti a zkušenosti z prostředí kultury žáků pro jejich aktivaci a povzbuzení a také k obohacení ostatních žáků ve třídě.

Zároveň bereme jeho zkušenost za unikátní, nenecháme žáka mluvit za celou kulturu.

www.inkluzivniskola.cz/aktivace-predchozich-zkusenosti-znalosti

Mateřský jazyk můžeme brát jako záchytný pro vysvětlení složitějších obsahů, žáky můžeme odkázat, aby si látku v rodném jazyce nastudovali.

7. Dáváme možnost žákovi se **před-učit látku** – bude pak schopen se lépe zapojit do hodin. Pomůže mu mít materiály předem - knihu, kapitolu či video.

Je možné využít i doučování – **pedagogických intervencí či speciálně pedagogické péče**.

8. **Hodnocení žáků s OMJ**, kteří nerozumí jazyku, může být vnímáno jako problém. Při hodnocení těchto žáků v jakémkoliv předmětu přihlížíme k jejich úrovni češtiny. Pro sledování a vyhodnocování pokroku žáků mohou pomoci plány podpory, v nichž se nastavují a zaznamenávají cíle v konkrétních předmětech. U žáků s OMJ je dobré hodnotit reálně dosažený pokrok a úsilí. Velmi vhodné je využití prvků formativního hodnocení a formativní zpětné vazby.

<http://www.inkluzivniskola.cz/organizace-integrace-cizincu/jak-hodnotit-zakacizince>

<https://www.inkluzivniskola.cz/hodnoceni-na-ss>

9. **Spolupráce s rodiči** je v případě každého žáka jednou z hlavních podmínek úspěšného začlenění do školy a plnění školních povinností. Základní bariérou je zde kromě jazyka také nedostatek informací, např. o vzdělávacím systému v ČR Česku nebo o právech a povinnostech dětí i rodičů. Proto je důležité rodičům tyto informace poskytnout, v odkazech níže je možno je nalézt v několika jazykových mutacích.

Při komunikaci s rodiči buďte **konkrétní a přesní** (např. přesné datum, přesné místo), hovořte **pomalou, v kratších větách a používejte spisovnou češtinu**. Buďte trpěliví a **často ověřujte, zda rodič rozumí**. Velmi užitečné je podstatné informace předávat **písemnou formou**, psaný text je vždy jednoznačnější a rodiče se k němu mohou později vrátit.

Jak komunikovat s rodiči žáků s OMJ zde:

<https://www.inkluzivniskola.cz/cestina/co-pomaha-porozumeni>

Informace pro rodiče v jazykových mutacích naleznete zde:

<https://www.inkluzivniskola.cz/informace-pro-rodice-jazykove-verze>

Pokud je potřeba, je možné se obrátit na překladatelské a tlumočnické služby:

<http://metropolevsech.eu/cs/sluzby-pro-migranty/interkulturni-pracovnici-a-komunitni-tlumocnici/>

<https://icpraha.com/tlumoceni-a-doprovody/>

<http://cizinci.nidv.cz/tlumoceni-a-preklady/>

10. Nejste na to sami!

Jak jsme naznačili výše, na vzdělávání žáků s OMJ nejste sami. Kromě Vás jako učitele se na vzdělávání žáků s OMJ podílí také rodiče, vedení školy, ostatní kolegové učitelé, asistenti pedagoga. Je možné se obrátit o pomoc na členy Školního poradenského pracoviště – školního psychologa, dvojjazyčného asistenta apod. Pomohou také pedagogicko-psychologické poradny, popřípadě speciálně pedagogická centra. Je možné si přizvat ke spolupráci neziskové organizace, které pomohou s podporou rodiny, doučováním a

metodickou stránkou. Níže v části odkazů této příručky si můžete vybrat materiály, organizace a aktivity, které Vám při integraci žáka s OMJ také pomohou.

Aktivita 6 – Vyberte si, který nebo které z výše uvedených bodů (vytváření slovníků, spolupráce s rodiči, hodnocení apod.), byste chtěli rozvíjet a napište konkrétní kroky, které pro to uděláte:

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

DISTANČNÍ VÝUKA ŽÁKŮ S OMJ

Z hlediska aktuální epidemiologické situace, a také proto, že online výuka se stane do určité míry stále existující formou vzdělávání (např. v rámci kombinované výuky), zařazujeme kapitolu o distanční výuce žáků s OMJ. V době distanční výuky se mohou učitelé stát jedinými průvodci vzděláváním, zejména v situaci, kdy rodiče žáků s OMJ nedisponují dostatečnou znalostí českého jazyka. Také je třeba mít na paměti, že často je online výuka jediným místem, kde žák s OMJ mluví česky. Níže uvádíme některé rady a tipy, aby se Vám s žáky s OMJ v online prostoru pracovalo lépe.

- 1) Ihned před přechodem školy na online výuku je třeba rodiče **informovat o systému** výuky na dálku, přes jakou platformu bude probíhat, kde je možné najít rozvrh hodin, jak lze konzultovat s vyučujícím, jak je možná poskytovat podpůrná opatření apod. Je dobré zjistit, zda mají studenti s OMJ dostatečné technické vybavení, popřípadě zda je potřeba nějaké zapůjčit.
- 2) Pro třídní učitele (nebo dvojazyčné asistenty) je vhodné **udržovat s žáky s OMJ pravidelný kontakt** minimálně jednou týdně (chat, telefonát, Teams konzultace), s ostatními učiteli jednotlivých předmětů dle potřeby.
- 3) Stejně tak je dobré být v pravidelném kontaktu s rodiči dítěte a dávat jim průběžně **zpětnou vazbu o práci** studenta. Rodiče žáků s OMJ pak mohou lépe svým dětem pomoci, motivovat je, sledovat a podporovat. Rady pro rodiče v této situaci najdete v několika jazycích v sekci „Jak můžete pomoci svému dítěti při vzdělávání na dálku?“ zde: <https://cizinci.npicr.cz/tlumoceni-a-preklady/>
- 4) **Pracovní listy** do jednotlivých hodin můžete upravovat a přizpůsobovat jazykovým schopnostem žáka s OMJ, popřípadě využít online konzultací s dvojazyčným asistentem k dovysvětlení. Některé pracovní listy ve zjednodušené podobě jsou dostupné zde: <https://www.inkluzivniskola.cz/pracovni-listy-predmety>
- 5) Při zadávání **úkolů** dávejte srozumitelné, stručné a jasné instrukce (viz např. <https://www.inkluzivniskola.cz/instrukce-vyuka-na-dalku>). Pomůže také ověřit, zda instrukcím a zadání student s OMJ rozuměl (např. potvrdí v chatu, udělá první krok s učitelem apod.). Mějte na paměti, že žákovi s OMJ většinou s pochopením instrukcí nemohou pomoci rodiče, pokud nemají dostatečnou úroveň českého jazyka.
- 6) Dbejte na to, aby žáci měli **pravidelný kontakt s češtinou**, mohou využívat i doučování online či konzultační hodiny online. Můžete zadávat (ve spolupráci s vyučujícím českého jazyka) úkoly k rozvoji českého jazyka ke čtení, vytváření komiksu, psaní příběhů apod. Popřípadě může využít dopomoci spolužáků, asistentů pedagoga, online pomoc dobrovolníků z organizací poskytujících doučování: <https://cizinci.npicr.cz/prehled-moznosti-distancniho-doucovani-zaku-s-odlisnym-materskymjazykem/>
- 7) Je užitečné dávat žákům pravidelnou zpětnou vazbu na vypracované úkoly, upřednostňujte formativní hodnocení, v potaz vždy berte jazykové, technické a

rodinné možnosti žáka. Pokud je to možné, osvědčilo se vedení **portfolií žáka**, kde je zřejmý individuální pokrok.

- 8) V době online výuky významnou roli hrají také **online třídnické hodiny**, které umožňují setkávání žáků mezi sebou, utužování jejich vztahů, rozvíjení vztahu s třídním učitelem. Jsou bezpečným prostorem pro sdílení toho, co se daří, nebo co je potřeba změnit.
- 9) V online výuce doporučujeme studenty s OMJ v hodinách co nejvíce **aktivizovat, zavádět interaktivní prvky do výuky** i domácích úkolů. K tomuto účelu uvádíme níže online zdroje, ze kterých můžete čerpat inspiraci.

wordart.com/ - vytváření online obrázků ze slov

www.storyboardthat.com/cs/ - vytváření komiksů na určitá témata

<https://jamboard.google.com/> - sdílená tabule

flipgrid.com/ - možnost odpovídat videem na otázky

wheeldecide.com/ - kolo na rozhodování, losování

<https://www.timixi.com/> - vytváření časové osy

<https://www.onceuponapicture.co.uk/> - výběr obrázku, na základě toho mluvit, diskutovat

<https://www.explainthisimage.com/> - vysvětlení, co se na obrázku děje, mohlo stát

<https://coggle.it/> - myšlenkové mapy

<https://www.prankmenot.com/> - vytváření Tweetu nebo FB statusu nebo chatu

<https://unsplash.com/> - výběr fotek

<https://5card.cogdogblog.com/index.php> - výběr kartiček - příběh

<https://wizer.me/> - tvoření pracovních listů (i hotové)

<https://www.liveworksheets.com/> - tvoření pracovních listů (i hotové)

<https://www.worksheetworks.com/> - pracovní listy a další aktivity (i hotové)

<https://ema.rvp.cz/> - ověřené výukové materiály – ke všem předmětům na gymnáziu

<https://www.jsns.cz/distancni-vyuka/stupen-vzdelavani/stredni-skoly> - filmy Jednoho světa

<https://edu.ceskatelevize.cz/stupen-vzdelani/stredni-skola> - výuková videa

<https://www.kdeseucit.cz/#!/stredni> - výukové materiály

<https://www.guruveskole.cz/> - tipy, aplikace a nápady

<https://nadalku.msm.cz/cs/vzdelavaci-zdroje>

<https://www.kdetosakra.cz/> - zeměpis

<https://mapamatky.cz/> - výtvarka

<https://artsandculture.google.com/> - výtvarka

<https://www.dejepis.com/> - dějepis

<http://www.moderni-dejiny.cz/rubrika/metodika/> - dějepis

<https://historiana.eu/> - dějepis

<https://historylab.cz/> - dějepis

<https://www.oldmapsonline.org/> - staré mapy online (dějepis)

<https://isibalo.com/> - chemie

<http://www.prvky.com/> - periodická tabulka

<http://www.nabla.cz/> - chemie, biologie, čeština

Aktivita 7 – Níže vypište, jaké kroky sami za sebe můžete podniknout směrem ke konkrétním žáků s OMJ, které na online výuce učíte. Inspirujte se výše uvedenými tipy.

Jméno žáka:

Třída:

Jak jej mohu při online výuce podpořit?

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ODKAZY NA INSTITUTE

Níže uvádíme kontakty na nevládní organizace a instituce, které poskytují různé formy poradenství a sociálních služeb a mohou být nápomocny při řešení problematických situací spojených s inkluzí studentů s OMJ, stejně jako pro inspiraci dobrou praxí. Vzhledem k zaměření příručky pro potřeby GJP uvádíme pouze organizace působící v Praze, popřípadě celorepublikově.

Název	Náplň	Odkazy, Kontakty
Asociace učitelů českého jazyka jako cizího jazyka	Metodické materiály, odkazy, akce, poradna, sborníky, časopisy	http://www.auccj.cz/
Agentura pro sociální začleňování	Vládní agentura; poskytuje široké spektrum služeb (práce, bydlení, vzdělávání, bezpečnost, rodina) pro obyvatele obcí se sociálně vyloučenými lokalitami, jimiž mohou být i cizinci, usiluje o společenskou změnu směřující k ukončení sociálního vyloučení v Česku	www.socialni-zaclenovani.cz info@socialni-zaclenovani.cz Tel.: +420 234 062 445 Kodaňská 1441/46, 101 00 Praha 10
Amnesty International	Hlavním zájmem společnosti jsou lidská práva a jejich (ne)dodržování v Česku i v zahraničí. Zaměřuje se na kampaně (např. <i>Maraton psaní dopisů</i>), rozvoj komunikačních dovedností a schopností (kritické myšlení), vzdělávací aktivity a činnost v regionech.	www.amnesty.cz amnesty@amnesty.cz Tel.: +420 607 023 305 Kodaňská 1441/46, 101 00 Praha 10 Místní skupiny a kontakty: www.amnesty.cz/skupiny
Asociace pro interkulturní práci	Posláním Asociace je podporovat rozvoj interkulturní práce a přispívat k harmonickému a spravedlivému soužití v kulturně rozmanité společnosti. Vzdělávání interkulturních pracovníků, slovník pro interkulturní práci v 7 jazycích.	http://interkulturniprace.cz/ Athénská 1528/1, 102 00 Praha 10 Kontaktní e-mail: info@asociaceip.cz
Berkat	Zájmové sdružení cílí na pomoc v zahraničí (humanitární programy v Čečensku, Afghánistánu, Maroku), v Česku poskytuje zázemí hlavně dětem ohroženým válečným konfliktem (např. dětské tábory pro ukrajinské děti).	http://www.berkat.cz/ jarmilamullerova@seznam.cz berkating@yahoo.com
Centrum multikulturního vzdělávání (=starý název; nový je Klub FPoint)	Centrum nabízí pomoc cizincům zejména ve vzdělávání, výuce jazyků, terénní práci a asistenci dětem ve výuce. Pořádá také multikulturní akce, působí v oblasti prevence sociálně-patologických a nežádoucích jevů ve společnosti, začleňování cizinců a dalších vyloučených osob,	http://www.fpoint.cz/ fpoint@fpoint.cz Tel.: 774 612 268 Masarykovo nám. 34, 586 01 Jihlava

	akcentuje rozvoj křesťanských duchovních hodnot.	
Centra na podporu integrace cizinců CPIC (Správa uprchlických zařízení MV ČR)	Cílovou skupinou CPIC jsou cizinci z tzv. třetích zemí, kteří na území Česka pobývají v rámci dlouhodobého nebo trvalého pobytu. Centra se zaměřují na poskytování bezplatných služeb: poradenská a informační činnost, kurzy českého jazyka, právní poradenství, sociokulturní kurzy, provoz internetového pracoviště a knihovny.	http://www.integracnicentra.cz/
Centrum pro integraci cizinců Praha	Centrum pracuje s cizinci prostřednictvím terénních a sociálních služeb (sociální, pracovní, právní poradenství), pořádá vzdělávací akce pro cizince (kurzy českého jazyka) a funguje jako informační centrum. Zaměřuje se na Prahu a střední Čechy.	www.cicpraha.org info@cicpraha.org Tel.: +420 222 360 594 Pernerova 10/32, 186 00 Praha 8 anna.vinaricka@cicpraha.org +420 222 360 834
Centra podpory inkluzivního vzdělávání	Centra podpory inkluzivního vzdělávání nabízejí participujícím školám průběžnou konzultační a poradenskou pomoc v oblasti psychologických a speciálně-pedagogických služeb, sociálního poradenství a prevence sociálně patologických jevů.	http://www.cpiiv.cz/
Centrum pro integraci cizinců	Občanské sdružení CIC poskytuje sociální a pracovní poradenství cizincům, organizuje také nízkoprahové kurzy češtiny. Pedagogům dále nabízí kurz lektorských dovedností pro výuku češtiny pro cizince.	http://www.cicpraha.org
Český helsinský výbor	Poskytuje základní právní poradenství ve všech oblastech lidských práv, speciálně práv dětí, monitoruje stav lidských práv a pořádá vzdělávací akce.	www.helcom.cz info@helcom.cz Tel.: +420 257 221 141 (2) Mobil: 773 115 951 Štefánikova 21, 150 00 Praha 5
Člověk v tísni	Vedle charitativního rozměru činnosti se zaměřuje na vzdělávání (žáci, pedagogové), sociální práci, terénní práci, lidská práva a pomoc lidem, jejichž lidská práva nejsou dodržována (v Česku i v zahraničí).	www.clovekv tisni.cz mail@clovekv tisni.cz Tel.: +420 226 200 400 Šafaříkova 635/24, 120 00 Praha 2
	Poskytuje základní sociální a zdravotní služby, pomoc v nouzi a sdružuje na 300	www.charita.cz sekreariat@charita.cz

Charita Česká republika	místních spolků (rodinná, mateřská, dobrovolnická centra aj.).	Tel.: tel. +420 296 243 330 Vladislavova 12, 110 00 Praha 1
InBáze	Spolek poskytuje právní, pracovní a vzdělávací poradenství, mentoring, sociální a psychosociální poradenství a interkulturní asistenci v šesti jazycích. Pořádá vzdělávací kurzy, kulturní akce, dětské programy aj.	www.inbaze.cz info@inbaze.cz Tel.: +420 739 037 353 Legerova 357/50, 120 00 Praha 2
INFO-DRÁČEK	Spolek zprostředkovává Vietnamcům žijícím v Česku základní informace o životě v této zemi, napomáhá plnohodnotnému začlenění Vietnamců do společnosti, organizuje kulturní, sportovní a zájmové akce (pro děti i dospělé) sloužící k lepšímu vzájemnému poznávání kultur, myšlení a způsobu života Vietnamců a Čechů.	www.info-dracek.cz info@info-dracek.cz Tel.: +420 778 050 186 Libušská 319/126, 142 00 Praha 4
Klub Hanoi (=původní název, dnes: SEA-I)	South East Asia – liaison, z. s.; prostředník mezi ČR a Vietnamem (JV Asii). Zájmové sdružení cílí na informace o Vietnamu a integraci Vietnamců v Česku. Organizuje společné kulturní akce, bojuje proti předsudkům, pomáhá s kurzy českého jazyka pro Vietnamce a působí jako informační centrum.	sea-l@sea-l.cz Tel.: +420 601 310 001 (CZ/VIET/EN) Tel.: +420 601 310 002 (CZ/VIET) Na Sídlišti III 41 I, 252 43 Průhonice (původní kontakty: www.klubhanoi.cz klubhanoi@klubhanoi.cz Libušská 319/126, 142 00 Praha 4 +420 603 583 690)
La Strada	Jde o jedinou organizaci věnující se poskytování pomoci obětem obchodu s lidmi a vykořisťování. Dále se zabývá právním poradenstvím a sociální činností.	www.strada.cz lastrada@strada.cz Tel.: +420 222 71 71 71 P.O.Box 305, 11 21 Praha 1
META – Společnost pro příležitosti mladých migrantů	Meta poskytuje následující služby pro pedagogy: - vzdělávací aktivity - poradenství a metodická podpora - metodické a výukové materiály - portál Inkluzivní škola - asistence na školách - tvorba koncepce v oblasti vzdělávání	Ječná 17, 120 00 Praha 2 info@meta-ops.cz zora.sladkova@praha1.cz ivanap@praha3.cz masakova@ppppraha.cz pavel.klima3@ppp3a9.cz zdenek.belecky@zsmeteo.cz j.kendikova@truhla.cz 222 521 446 www.meta-os.cz www.inkluzivniskola.cz Pro střední školy

		Mgr. Michaela Jiroutová e-mail: jiroutova@meta-ops.cz telefon: 774 758 962
MHMP Oddělení regionálního školství	Administrativní činnost (rozvojové a dotační programy z MŠMT)	Mgr. Halka Smolová Závorová Halka.smolovazavorova@praha.eu 236 005 253 www.icpraha.com
MÚ MČ Praha I Odbor sociálních věcí a zdravotnictví	Administrativní činnost (rozvojové a dotační programy z MŠMT)	Vodičkova 18, 115 68 Praha I Ing. Zora Sládková Zora.sladkova@praha1.cz 607 553 512 www.praha1.cz
MÚ MČ Praha 3 Odbor sociálních věcí	Administrativní činnost (rozvojové a dotační programy z MŠMT)	Seifertova 51 Praha 3 Bc. Parobková Ivana ivanap@praha3.cz 222 116 456 www.praha3.cz
Multikulturní centrum Praha	Poskytuje informační služby o migraci, cizincích a vzdělávání. Organizuje kulturní, vzdělávací a společenské akce, věnuje se tematice lidských práv a interkulturní gramotnosti.	Náplavní 1, 120 00 Praha 2 https://mkc.cz/ +420296325 345 infocentrum@mkc.cz
Nová škola, o.p.s.	Obecně prospěšná společnost Nová škola je nevládní, nezisková organizace, která podporuje vzdělávání menšin, především Romů a dětí cizinců. Dětem cizinců pomáhá při začleňování se do školy prostřednictvím doučování českého jazyka.	http://www.novaskola.org
Organizace pro pomoc uprchlíkům	OPU je nevládní neziskovou organizací, která se od svého založení v roce 1991 zabývá právní, sociální a psychologickou pomocí uprchlíkům a ostatním cizincům na území Česka. Velkou pozornost věnuje problematice nezletilých cizinců bez doprovodu rodičů.	www.opu.cz Praha: Kovářská 4, 190 00 Praha 9opu@opu.cz, +420 730 158 779

	Pět poboček po Česku se zabývá právním poradenstvím, terénní a sociální prací s cizinci, azylanty a žadateli o azyl poskytuje program, dům na půl cesty a vzdělávací aktivity.	
PPP Praha 1,2,4	Oddělení sociální prevence poskytuje poradenství a pomoc cizincům, imigrantům a azylantům	PhDr. Václava Masáková Francouzská 56, 101 00 vmasakova@ppppraha.cz 605259971 www.ppppraha.cz
PPP Praha 3 a 9	Pedagogicko-psychologické poradenství	Mgr. Pavel Klíma pavel.klima@ppp3a9.cz 222 717 193 www.ppp3a9.cz Lucemburská 40, Praha 3
Poradna integraci pro	Organizace se zaměřením na sociální, psychosociální a právní pomoc funguje ve dvou pobočkách (Praha a Ústí nad Labem), poskytuje sociálně aktivizační služby rodinám s dětmi a odborné sociální poradenství. Pořádá vzdělávací akce, workshopy, organizuje mimoškolní zájmovou činnost pro děti cizinců, pomáhá s tlumočením vybraných jazyků.	www.p-p-i.cz Praha: Opletalova 921/6, 110 00 Praha 1 praha@p-p-i.cz, +420603 281 269 Ústí nad Labem: Velká Hradební 33, 400 01, Ústí n. L.usti@p-p-i.cz, +420475216 536
Sdružení pro integraci a migraci	Sdružení pro integraci a migraci je nezisková organizace, která poskytuje právní a sociální poradenství cizincům žijícím v Česku. Nedílnou součástí aktivit je i působení na širokou veřejnost s cílem rozvíjet toleranci, potírat xenofobii a rasismus. Jedna z velkých poraden pro cizince v Praze poskytuje právní a sociální služby, konzultace v osobní rovině. Pro pražské školy poskytuje bezplatně služby interkulturních asistentů v 6 jazycích.	www.integrace.com Baranova 33, 120 00 Praha 3 poradna@refug.cz, +420 224 224 379
Sedm paprsků	Spolek se zaměřuje na zachování kulturního dědictví, pomáhá integraci cizinců, poskytuje dobrovolnickou službu	www.sevenrays.cz Spořická 328/26, 184 00 Praha 8 8vera.dousova@sevenrays.cz, +420 233 544 553
Slovo 21	Organizace poskytuje základní informační servis cizincům, poradenskou činnost, vzdělávací aktivity, pořádá adaptační kurzy a vydává bulletin Slovo (o životě cizinců v Česku).	www.slovo21.cz Štěpánská 1, 120 00 Praha 2 slovo21@centrum.cz, +420 222 518 554

Ústav jazykové a odborné přípravy	Ústav poskytuje kurzy a podporu v oblasti jazykové přípravy.	http://ujop.cuni.cz/
ZŠ Meteorologická	Škola poskytuje podporu při začleňování žáků s jazykovým znevýhodněním, kurzy češtiny pro cizince a také kurz pro získání základního vzdělání.	Mgr. Zdeněk Bělecký Meteorologická 181, 142 00 Praha 4 – Libuš zdenek.belecky@zsmeteo.cz 242 44 66 11 www.zsmeteo.cz
ZŠ a Gymnázium J. Gutha Jarkovského	Škola poskytuje přezkušování žáků dlouhodobě pobývajících v cizině. Funguje také jako metodické centrum pro vzdělávání dětí s Aspergerovým syndromem	PhDr. Jitka Kendíková j.kendikova@truhla.cz 221 779 421 www.truhla.cz Truhlářská 1120/22, 110 00 Praha I

INFORMAČNÍ ZDROJE

Odkaz	Co poskytuje, co zde najdete
http://www.nidv.cz http://cizinci.nidv.cz http://cizinci.nidv.cz/metodiky/	Národní institut pro další vzdělávání; nabízí kurzy češtiny pro cizince a další semináře pro pedagogy.
http://www.meta-ops.cz	META podporuje cizince v rovném přístupu ke vzdělání a pracovní integraci, organizuje semináře pro pedagogy i pro školy na objednávku, jazykové kurzy pro cizince, nabízí metodiku pro práci se žáky s OMJ.
https://www.inkluzivniskola.cz/	Zde naleznete metody do výuky, materiály, podporu, tipy jak s žáky komunikovat, jak využít patrona aj.
http://www.lidskaprava.cz	Amnesty International pořádá kurzy pro pedagogy zaměřené na lidská práva.

http://www.clovekvtisni.cz	Člověk v tísni pořádá mnoho seminářů a workshopů pro pedagogy s tématy migrace, interkulturního a inkluzivního vzdělávání.
http://www.cicpraha.org http://www.cicpraha.org/cs/stredni-skola.html	Centrum pro integraci cizinců; nabízí kurz lektorských dovedností pro učitele češtiny jako druhého jazyka, orientaci v možnostech získání financí na inkluzi žáků s OMJ, sociální poradenství pro cizince, přehled legislativy a právní pomoc. Obsahuje také informace o dobrovolnictví, postupy pro práci a rozvádí téma přijímaček a maturity.
https://cizinci.npicr.cz/	Rozsáhlý portál obsahující informace a podporu pro pedagogy. Nabízí online poradnu, kontakty na krajská centra podpory, odkazy na dokumenty, legislativu metodiky apod.
https://www.cizinci.cz/	Jedná se o oficiální stránky státní správy o integraci cizinců v ČR. Najdete zde základní informace a novinky o integrační politice, statistikách s tematikou cizinců, mezinárodní spolupráci v oblasti integrace, financování a podpoře integrace, základní praktické informace, ale také knihovnu relevantních dokumentů a brožur pro cizince i odborníky, adresář organizací a institucí zapojených do integrace cizinců a kalendář tematických akcí.
https://icpraha.com/	Služby pro cizince v Praze, společenské akce, kurzy, poradenství.
http://www.migrace.com	Centrum pro integraci a migraci; poskytuje cizincům bezplatné právní poradenství.
http://www.opu.cz	Organizace pro pomoc uprchlíkům; poskytuje právní a sociální poradenství.
http://www.p-p-i.cz	Poradna pro integraci; zaštiťuje zdarma poradenství vzdělávací, právní i sociální, vyučuje český jazyk děti i dospělé, nabízí doučování běžných předmětů, vypisuje

	různé kurzy pro pedagogy včetně akcí na klíč pro školy.
http://www.suz.cz	Správa uprchlických zařízení Ministerstva vnitra; poskytuje ubytování, sociální poradenství, pomoc psychologa, provozuje dětská centra.
http://www.soze.cz	Sdružení občanů zabývajících se emigranty; poskytuje bezplatné právní, sociální a psychologické poradenství uprchlíkům i dlouhodobě usazeným cizincům a azylantům, organizuje rekvalifikační a jazykové kurzy, osvětové, vzdělávací a kulturní akce

METODICKÉ MATERIÁLY

Odkaz	Co poskytuje, co zde najdete
http://www.lidskaprava.cz	Web Amnesty International věnovaný lidským právům
http://www.holocaust.cz	Největší český web s tematikou holocaustu včetně archivu
http://www.jsns.cz	Web „Jeden svět na školách“ (Člověk v tísní) s mnoha sociálními, lidsko-právními ad. tématy (videa, pracovní listy aj.)
http://www.varianty.cz	Další web Člověka v tísní věnovaný interkulturním tématům, ke stažení je elektronická příručka
https://rvp.cz/	Materiály a diskuse, zkušenosti z praxe, online webináře

MATERIÁLY PRO VÝUKU STUDENTŮ S OMJ NA SŠ

Obecně

<https://cizinci.npocr.cz/metodiky/materialy-pro-ss/>
<https://www.meta-ops.cz/metodicke-a-vyukove-materialy>
https://cizinci.npocr.cz/wp-content/uploads/2016/10/doporucena_cetba-ss.pdf
<https://www.inkluzivniskola.cz/materialy-tipy-do-vyuky>
<https://www.inkluzivniskola.cz/ucebnice-mladez-dospeli>
<https://www.inkluzivniskola.cz/moznosti-podpory-na-ss>

Co dělat? Rady od přijímaček po maturitu

<http://www.cicpraha.org/cs/stredni-skola.html>

Příklad dobré praxe, jak pomáhat studentům s OMJ (SŠ informatiky, pojišťovnictví a finančnictví Brno) :

https://www.meta-ops.cz/sites/default/files/5._michaela_jiroutova_spoluprace_meta_se_ss.pdf

Český jazyk

<https://ucitelstvi.ff.cuni.cz/ffuk/www/ucim-nebo-chci-ucit/materialy>

<https://www.inkluzivniskola.cz/doporucene-ucebnice-cjc-ss>

pracovní listy k ČJL pro OMJ pro SŠ:

<https://www.inkluzivniskola.cz/ss-vyuka-cjl>

příprava k maturitě z ČJL, porozumění čtenému jako předpoklad úspěšné maturity z ČJL:

<https://www.inkluzivniskola.cz/materialy-pro-pripravu-k-maturite>

<http://www.auccj.cz/upload/article/488/zaciname-ucit-cestinu-pro-deti-cizince-2-stupen-zs-a-ss.pdf>

<https://www.cestina2.cz/>

<https://mluvtecesky.net/en>

<https://quizlet.com/>

<https://www.mojecestina.cz/>

<https://www.pravopisne.cz/>

<https://www.umimecesky.cz/>

https://www.inkluzivniskola.cz/sites/default/files/uploaded/auccj_vyuka_cestiny_rusky_ci_slovansky_mluvicich_studentu_v_ujop_uk.docx

Poradenství a metodická podpora pro výuku ČDJ

Mgr. Karolina Dohnalová (poradenství pro SŠ)

e-mail: dohnalova@meta-ops.cz

telefon: 775 737 678

Další předměty

- základní slovní zásoba k předmětu; tyto pracovní listy žákovi pomáhají proniknout do oboru, prostřednictvím rozvoje češtiny a akademického jazyka; s nižší úrovní češtiny je možné látku probírat do menší hloubky, než se učí na gymnáziu:

<https://www.inkluzivniskola.cz/dejepis>

<https://www.inkluzivniskola.cz/fyzika>

<https://www.inkluzivniskola.cz/chemie>

<https://www.inkluzivniskola.cz/matematika>

<https://www.inkluzivniskola.cz/prirodopis>

<https://www.inkluzivniskola.cz/vychova-k-obcanstvi>

<https://www.inkluzivniskola.cz/zemepis>

TEMATICKÉ ČASOPISY

Jméno časopisu	Adresa www stránek	Co zde najdete
AHOJ	https://www.casopis-ahoj.cz/	Online časopis pro cizince studující český jazyk, zdroj textů k obohacení studia a zlepšení čtenářských dovedností.
Školní poradenství v praxi	https://obchod.wolterskluwer.cz/cz/skolni-poradenstvi-v-praxi.p1431.html	Odborný časopis pro výchovné poradce, školní psychology, metodiky prevence, asistenty pedagoga a všechny, kteří poskytují poradenské služby ve školství. Zahrnuje také témata vzdělávání a práce s žáky s OMJ. Postihuje aktuální legislativu, metodiku, diagnostiku, kazuistiky apod.
Řízení školy	https://www.rizeniskoly.cz/	Časopis i online rozhraní obsahující informace k aktuálním tématům ve školství, mezi nimi také k tématice vzdělávání žáků s OMJ.
Třídní učitel a vedení třídy	http://www.zivot-bez-zavislosti.cz	Časopis zaměřený na vedení třídy, třídnické hodiny a třídní management ve všech ohledech (školení, různorodá podpora třídním učitelům – metodiky, návody práce se třídou).

Učitel'ské noviny	http://www.ucitelskenoviny.cz	Klasický informační časopis s občasnými články o cizincích.
Interculture Journal	http://www.interculture-journal.com	Německý odborný časopis zaměřený na interkulturní komunikaci a práci.
International Journal of Intercultural Relations	https://www.journals.elsevier.com/international-journal-of-intercultural-relations	V angličtině vydávaný odborný časopis věnovaný zejména výzkumu a teorii interkulturality.

WEBY CIZINECKÝCH KOMUNIT

Komunita	Jméno webu	Co obsahuje
AFRICKÁ	http://www.humanitasafrika.cz	Humanitas Afrika o.p.s.; africko-české občanské sdružení s cílem přispět k šíření vzájemné tolerance a porozumění mezi Čechy a Afričany a ke zlepšení informovanosti o Africe, Afričanech a jejich kultuře v české společnosti. Informace o projektech v Africe (např. podpora žen) i v ČR, akce pro školy (např. Patronství školáků v Ghaně,...), výuka afrických jazyků, kurzy vaření, tance apod.
ARMÉNSKÁ	http://nairi.webnode.cz	Občanské sdružení Arménský Dům (OSAD), klub Nairi (vydává čtvrtletník), arménská genocida
ARMÉNSKÁ	http://www.orer.eu	Stránky v arménštině pro celosvětovou arménskou komunitu. Aktuální informace z oblastí: svět, technologie, sport, zdraví, věda, umění.
BULHARSKÁ	http://www.zaedno.org	Spolek Zaedno je dobrovolná, nezisková a nepolitická organizace. Hlavní cíle – rozvoj multikulturality v ČR, důraz na porozumění a vzájemnou toleranci mezi národnostmi. Spolek organizuje kulturní, informační, vzdělávací a zábavní akce s bulharskou a multikulturní tematikou. Vydává dětský vícejazyčný časopis Kamarádi - časopis pro vícejazyčné děti a multikulturní výchovu.
KAZAŠSKÁ	http://elim-aj.web-box.ru	Rusky psaný web kazašského kulturního centra v Česku. Cíle sdružení Elim-aj je integrace kazašské menšiny u nás, popularizace tradic kultury, jazyků národů Republiky Kazachstán, rozvoj dobrých vztahů mezi Českou republikou a Republikou Kazachstán.
RUSKÁ	http://www.artek.cz	Rusky psaný tematický časopis pro aktivní rusky mluvící studenty, mládež a obyvatele Prahy, vychází v Česku od září 2007. Časopis je podporován Ministerstvem kultury ČR. Hledá odpovědi na zásadní otázky, které mladá generace řeší: dobro vs. zlo, získání vzdělání, rodina, mezigenerační komunikace, finanční zajištění, ideály, překonávání vlastních chyb, životní styl. Podporuje mladé talenty.

RUSKÁ	http://www.spnv.cz	Spolek Česko-ruská společnost, z.s.; zaměřuje své aktivity na oblast kulturní, vzdělávací a humanitární. Propojuje občany Česka a občany Ruska v různých oblastech kulturního a společenského života. Při realizaci konkrétních projektů spolupracuje i s partnery na Ukrajině, v Bělorusku a na Slovensku.
UKRAJINSKÁ	http://www.ukrajinci.cz	Ukrajinská iniciativa v České republice (UIČR); naleznete zde základní informace o ukrajinské diaspoře v Česku. Iniciativa spoluvytváří atraktivní image Ukrajiny a Česka, rozvíjí spolupráci a partnerství mezi ukrajinskou a českou veřejností, zajišťuje informační servis všem zájemcům v otázkách ukrajinských. Vydává časopis pro Ukrajince v nás "Porohy".
VIETNAMSKÁ	http://www.cvs-praha.cz	Česko-vietnamská společnost (největší a nejstarší u nás); zaměřuje se na podporu a rozvíjení přátelství a spolupráce mezi ČR a VSR. Publikuje aktuální zprávy ze všech oblastí života (politika, ekonomie, hospodářství, školství, kultura, sociální sféra, ekologie, sport apod.) s důrazem na pozitivní události a úspěchy vietnamských spoluobčanů. Velice důrazně se angažuje v boji proti obchodu s drogami.

NA ZÁVĚR

Pokud jste dočetli až sem, gratuluji k absolvování tohoto „rychlokurzu“ o žácích s OMJ. Určitě doporučuji se k příručce vracet, s odstupem času a zkušeností zaznamenávat další myšlenky a nápady. Věřím, že se nám společně podaří těmto studentům na GJP pomoci, podpořit je a umožnit jim tak rovnocenné vzdělávací příležitosti. V případě dotazů se obraťte na mě. Cestu na půdu znáte i bez příručky.

Níže následuje prostor pro poznámky, nápady, plány a na závěr seznam literatury s odkazy, ze které se můžete dozvědět další informace a postřehy.

Hodně radosti z práce (nejen) se studenty s OMJ!

Nora

MÍSTO PRO VLASTNÍ POZNÁMKY, INSPIRACE A ÚVAHY

Co mě zaujalo?

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Co vyzkouším?

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

O čem si dohledám více?

.....

.....

.....

.....

Na jaké stránky nebo materiály se podívám?

.....

.....

.....

.....

.....

.....

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
OP Praha – pól růstu ČR

DOPORUČENÁ A POUŽITÁ LITERATURA

1. Bernkopfová, M., Nosálová, B., Titěrová, K., Vágnerová, T., Vávrová, J.: Průvodce začleňováním žáků s OMJ, Meta, Praha 2019.
2. Boucher Slavíková, L.: Český žák cizinec. NIDV, Praha 2016.
3. Desatero pro pedagogy pro práci s dětmi s OMJ. MČ Praha 12. Zdroj: <https://www.praha12.cz/desatero-pro-pedagogy-pro-praci-s-detmi-s-omj/d-68367>
4. E-kariéra: Praktické aspekty vzdělávání žáků s OMJ. Praha, 2016.
5. Kolář, J., Schubert, L., Randa, J.: Among others: Rozvoj interkulturní kompetence ve vzdělávání. DZS: Praha, 2020.
6. Malířová, E., Fruhbauerová, P., Hrubanová, K.: Lidé v pohybu. Junák: Praha, 2016.
7. Meta: Desatero pro výuku žáků s OMJ na dálku. Praha, 2020, zdroj: <https://cizinci.npicr.cz/wp-content/uploads/2020/04/Desatero-pro-v%C3%BDuku-%C5%BE%C3%A1k%C5%AF-s-OMJ-na-d%C3%A1lku.pdf>
8. Moore, D.: Základy interkulturního soužití. Portál: Praha 2015.
9. Musil, J., Řičan, J.: Cizince ve třídě: pohled zevnitř. Univerzita J. E. Purkyně: Ústí nad Labem, 2018.
10. Radostný, L., Titěrová, K. a kol.: Žáci s odlišným mateřským jazykem v českých školách. Meta: Praha, 2011.
11. Schebelle, D., Kubát, J., Bareš, P.: Specifika integrace nezletilých dětí cizinců žijících na území ČR. VÚPSV, Praha 2018.
12. Sociofaktor: Potřeby žáků s OMJ ve školách zřizovaných MČ Praha 12, Sociofaktor: Praha, 2016.
13. Stěpanova, L.: Mezikulturní komunikace – Rusové v porovnání s Čechy. In: Nová čeština doma i ve světě. Praha, č.2/ 2018.
14. Titěrová, K. a kol.: Průvodce pro pedagogy při práci s dětmi a žáky s OMJ. Meta: Praha, 2019.
15. Tollarová, B., Hradečná, M., Špírková, A. a kol.: Jsme lidé jedné země. Portál: Praha, 2013.
16. Vodňanská, Z. a kol.: Jaká je škola u mě doma. Praha: Meta, 2012.
17. Vyčichlová, H. a kol.: Metodika začleňování cizinců. Praha: 2014.